

GLEDALIŠČE - Hiša Bernarde Alba v režiji Yulie Roschina

Ljubezen kot potres

Koprodukcija **SNG Nova Gorica**, Gledališča Koper in Drame SNG Maribor

NOVA GORICA – *Hiša Bernarde Alba* sodi v vrh sodobne španske dramatične in med znamenita dela svetovne literature. Pesnik Federico Garcia Lorca jo je dokončal leta 1936, le dva meseca pred tem, ko so ga pri 38 letih Francovi fašisti ubili v Granadi in njegovo truplo odvrgli v jarek. Nihče ga ni več našel.

Lorca sodi v tako imenovano *Edad de Plata*, v razcvet španskega literarnega gibanja, ki ga je zaznamoval s svojo genialnostjo in pesniškim navdihom. Gre za občutljivega ustvarjalca s pronicljivim družbenim čutom in psihološko analizo življenja in življenjskih standardov, da ne govorimo o človekovi duši, ki se ji je približal in jo zajel s svojo enkratno pesniško govorico.

Hiša Bernarde Alba (nekateri hišo prevajajo kot dom) je drama teme in gole moči, izjemno uravnotežena, esencialna, povsem olupljena odvečnih olesjav, neizprosna, natančna in udarna, ne pozna zastojev. Lorca jo je označil kot »fotografski dokumentarec«, hkrati pa zapisal: »v tej tragediji sem zatrl veliko stvari, veliko lahkotnih napevov ... Hočem, da sta v delu strogost in preprostost.«

Zgodba je prepoznavna in berljiva. Po pogrebu vdova Bernarda Alba razglasi osemletno žalovanje. Zapre okna in vrata, v hišo zaklene sebe, svojih pet hčera in mater Josefo. Nobena ne sme imeti stikov z zunanjim svetom, kaj šele z moškimi, razen najstarejše in »najgrše« *Angustias*, rojene v prejšnjem Bernardinem zakonu, bogate, ker razpolaga z izdatno doto, zaradi česar naj bi se poročila z veliko mlajšim *Pepejem*. A vanj je zaljubljena dvajsetletna *Amelia*, najbrž pa še katera izmed sester, saj jo *Martirio*

zatoži. Dekle pa se ne pokori mačističnemu patriarhalnemu sistemu, ki ga poseblja Bernarda Alba – upre se. Tudi samomor je dejanje upora.

S tem kratkim rezimejem je zgodbi zadoščeno. A na tem mestu se odpira nešteto vprašanj in ob primarni še veliko sekundarnih tematik, kar dramo postavlja v nadčasnost, torej tudi v današnji okvir. Delo je predvsem glorifikacija ženskega veselja, popoln triumf žensk na odru. Gre za koncentriran prostor, v katerega so se ženske zaprle in se pod prisilo odpovedale svoboščinam, čutnosti, ljubezni. Osrednja tema je konflikt med avtoriteto in željo po svobodi novih generacij. Soočamo se s sistemom, ki sloni na vrednostih (vrednotah?) patriarhata, ki onemogoča ženskam, da bi lahko izbrale, kaj biti in kaj početi. Biti morajo tiho!

Tišina je eden glavnih neverbalnih elementov tragedije, ob njej še hipokrizija, laž in videz. Ob teh realitetah pa se vzpenja predvsem Lorcov simbolizem s kontrastnimi podmenami in vznikanjem v metaforično razbiranje barv – zeleno, rdeče, sivo, belo – kot poudarjanje psiholoških stanj in ujetosti. Pred nami se torej udejavanja drama takega kova, da sooča z usodo ženske in njenimi travmami, družbeno podrejenostjo in težkim iskanjem možnosti preživetja. Revolucionaren element upora pa je vsekakor ljubezen, povzročiteljica pravega potresa v brezčustvenem svetu. V svetu, kjer za čustva ni prostora.

Novogoriška uprizoritev v koprodukciji z Gledališčem Koper in Dramo SNG Maribor je bila zaupana režijski roki Yulie Roschina, z dramaturginjo Ano Kržišnik Blažica tudi avtorico priredbe, katere glasbena rdeča nit je bil flamenko

(Branko Rožman). Zanimivo, da so se ustvarjalke predstave odločile za odprt odski prostor (scenografinja kot tudi kostumografinja Vasilija Fišer), na katerem je bil tudi del občinstva, saj Lorcova tematika predstavlja zaprtost in ujetost.

Tudi režiserkinine odločitve so bile dokaj drzne in so se nagibale prej v metaforično-simbolistično spenjanje in so s tem le nakazale čutno zavrtost, hkrati hrepenenjsko in vsakršno nemoč, kot pa v kontrastnost in konflikt z družbenimi zakonitostmi, predsodki in avtoritarlostjo. Lorcova drama je bila tako olupljena svojega prvobitnega naboja, uprizoritev je izpostavila predvsem odgovornost žensk samih, odgovornost za lastno usodo in lastne odločitve.

Esencialne skice so na odru izražale Mojca Partljič, Marjuta Slamič, Mirjana Šajinović, Tjaša Hrovat, Eva Kraš in Nika Rozman. Po svojih najboljših močeh so sledile režiserkini ideji. A treba je tudi reči, da je bilo razbiranje uprizoritvenih vsebinskih kontekstov zelo naporno, do golega izsušeni dialogi in dualistični konflikti niso pomagali k ustvarjanju jasne podobe. Temna poetičnost s krutimi odtenki, ovitimi v tišino in črne sence pa je vendarle opozorila na težke čase, ki jih preživlja človek (ne le ženska, ampak človeštvo sploh) v današnjem svetu.

Marij Čuk

Temna poetičnost
s krutimi odtenki,
ovitimi v tišino
in črne sence,
opozarja
na težke čase,
ki jih danes
preživlja človek

